

Iz haja
10., 20. in zadnjega
dné vsacega meseca.

Naročnina
stane 1 gld. na leto.

Posamne številke
po 5 kr.

GLASNIK

Naročnino in dopise

pošiljajte uredništvu

»Glasnik«

Cesta v Mestni Log 4

Oglasila

delavcev, ki nimajo dela,
ali delodajalcev, ki
iščejo delavcev, se vspre-
jemajo zastonj!

Krščanski delavci, združite se!

Štev. 28.

V Ljubljani, 10. oktobra 1899.

Letnik V.

Naša združna organizacija.

Misel, združiti posamezne stanove in stroke obrti in kmetijstva v svrhu samoobrambe, je padla pri Slovencih na rodovitna tla. Kedo pač, ki je kedaj resno premišljeval, bodisi kmet, delavec ali obrtnik, more biti nasprotnik združne ideje, katera ga ima rešiti pogina. Na Kranjskem se je razvilo posebno posojilništvo in kmet. društva. Prvo ima namen voditi ljudstvo k štedljivosti in mu v stiskah pomagati s posojili brez posebnih potov in stroškov. Kmetijska društva v zvezi s konzumom pa imajo namen priskrbovati ljudem potrebščine za živež, nabavati članom raznega kmet. orodja, gnojil in semen, ob enem pa tudi skupno prodajati izdelke in pridelke. Vspehi kmetijskih društev so v obče tako povoljni, da so semtertje vzbudili pozornost celo v spanju brezbriznosti se gugajočih liberalcev. Korist in prihodnost združnega življenja v bodočnosti je nujna posledica skušenj, ki so se vršile do sedaj. Toda našemu združništvu manjka še dobre organizacije in vredbe.

Pred vsem je potreba zasnovati v Ljubljani ali v obližju Ljubljane razna centralna skladišča, ki bodo kot prometna sredstva oživila združništvo in njega namen. Pri nas imamo sicer centralno gospodarsko zadrugo — na papirji, toda to razvoju združništva nikakor ne zadošča. Treba je dalje tudi skupni zaznamek vseh zadrug, njih zalog pridelkov in izdelkov. To bi moralo biti vedno razvidno v javnem časopisu. Danes marsikaka zadruga kupuje razno blago od kapitalistov in židov, med tem ko se domače blago ne proda —

ker nihče ne ve zanj. Toda zato ni dovolj kaka pisarnica, v kateri bi zaznamki plesnivali in nič ne koristili. Dalje je tudi nujno, da se skuša dobiti izvedenih mož, ki bi vodili vse delo. Nam se zdi, da sedanja »gospodarska zveza« ne vrši zadostno svoje naloge, zato ker delo ni prav razdeljeno. Delo se mora porazdeliti in ne vse osredotočiti na enega človeka.

Res se vidi, da bi sedaj valed finančnih razmer se ne bilo mogoče, toda pri tem moramo misliti, da brez tega posamne osamljene zadruge ne vspevajo povoljno, kar bi bilo prav gotovo, ko bi imele vsaj moralčno oporo. V dobri organizaciji, kjer bi se odprli združništvu viri prometa, bi zadruge pač rade prispevale k skupnim stroškom, poleg tega bi se dobilo tudi toliko dobička, da bi brez dvojbe preko upravnih stroškov narastel rezervni zaklad in pa tudi še dividende. Nujno je toraj, da poklicani faktorji prično z resnim delom. Z izgovori: bo že, bo že, ne gre več in se s tem jemlje tudi veselje in vera do združništva. Štajerci so v tem bolj »kampelci«, od njih se bomo morali učiti Kranjci. Vseh zadrug na Kranjskem je toliko, da se gotovo ni bati neuspeha, brez dvojbe bi se pa po dobri organizaciji zadruge hitro množile, kar mora vsak Slovenec, ki mu je mar obstoj naroda in njegovega urejenega gospodarstva, le želeti in pospeševati.

Na delo toraj možje, ki imate v rokah razvoj našega združništva!

Bolniške podpore.

Dolžnosti delodajalcev.

Delodajalci so po postavi dolžni vsako osebo, katero uporabljajo pri svojem obrtu, tekom treh dni po vstopu pri oni okrajni bolniški blagajni zglasti, v katere okrožje spadajo. Izvzeti niso od te zglastitve tudi ne njihovi otroci, niti sorodniki, ako jih pri izvrševanju svojega obrta uporabljajo. Nasprotno pa nalaga zakon delodajalcem tudi dolžnost, da one delojemalce, ki so iz dela izstopili, pri dotični blagajni tudi tekom treh dni odglaste.

Zglastev mora sledeče podatke obsežati:

- 1.) krstno in rodbinsko ime zglašenčeve;
 - 2.) delo, s kojim se bavi (n. pr. vajenec, pomočnik, duinar, pisar, hlapec, služkinja, vajenka v prodajalni, šivilja i. t. d.);
 - 3.) natančne rojstvene podatke;
 - 4.) čas, ko je delojemalec v delo vstopil;
- Odglastev mora pa obsežati:

- 1.) krstno in rodbinsko ime delojemalčeve;
- 2.) čas, ko je isti iz dela izstopil.

Ne moremo si kaj, da opozarjamo delodajalce na to, naj te svoje dolžnosti nikari ne zanemarjajo, ker postavodajalec je zanikarnim ali pa takim gospodarjem, kateri bi morebiti kacega delodajalca iz dobičkarije zamolčali, zažugal s kaznijo od 1 do 10 gl. — Le bodimo odkritosrčni, so tudi, in še prav obilo jih je, taki gospodarji, ki mislijo, kdo ve kako so premeteni, če »krankenkasi« zamolče kacega delavca; za prispevke, ki jih vsled svoje nagajivosti in škodoželjnosti niso plačali, se lahko katerikrat jako dobro vja-

LISTEK.

„Moje prepričanje mi je svetlo!“

Slika iz Krajine. — Podgoričani.

(Dalje.)

III.

Zamišljen in nekoliko razburjen je korakal Škarjevec proti fari. Žuganje soseda Mesosnela, njegov porogljiv smeh in Mogočnjakovo pismo ga je vznemirjalo.

»Kaj mi neki hoče?«

Človek tudi najdostejše vesti je včasih razburjen.

Tako pride mojster počasi do Mogočnjaka. Videl je, kako se je umaknila Mogočnjakova praga, in ko je šel prav pod oknom, je natančno slisal besede:

»Šivankar je že tukaj. Sedaj mu pa le pokaži, kdo si!«

Skoraj bi bil mojster obstal, ali v tistem hipu ga je obvladal pogum in ponos.

»A tako? — Sedaj pa že vem, od kod veterci pihlja«, reče Škarjevec sam sebi in vstopi.

»Dober dan!«

Nihče mu ne da odgovora, le Brbré, prekupec z vsakovrstnim blagom, ki je tudi sedel v gostilni, zamrmra nekaj pred se tako, da mojster še danes ne ve, ali je bila kletev ali molitev.

Mogočnjak je gledal pred se v nekovo pisano in se še ozrl ni, mati je pa sedela na stolu pri mizi. Z jedno roko si je podpirala glavo, z drugo si je pa držala koleno ter je jezno gledala Škarjevca, kakor bi ga hotela prebosti.

Ta molk mojstra osupne in nekako zmeša; premeri nekolikokrat sobo gori in doli, potem pa le sede nasproti Mogočnjaku ter pokliče četrt vina, ko se je bil prepričal, da ima še nekaj cvenka v žepu.

»Saj nisi prišel pit«, zavrne ga ona.

»I seveda ne! Nimam navade posedati ob delavnikih po gostilnah. Menda ste me klicali, ne?« Rekši vrže papir pred Mogočnjaka.

»Hinavec!« vsklikne ona. »Kako se dela lepega, da ne pije po dnevi! V zadrugi je pa vsak dan. Mar ne piješ tam?«

»Kaj pa to tebi mari?« oglasi se Mogočnjak. »Naj pije, kjer hoče.«

»O mojem popivanju ne morete mnogo vedeti.«

»Pa vemo o tvojem hujskanju«, zavrne ga ona. »Ti hinavec, ti! — V naši hiši prebiva, ker nima nič svojega, pa nima toliko previdnosti, da bi vsaj molčal.«

»Resnico pač smem govoriti, čeprav sem v vaši hiši, kjer nisem tako zastonj, kakor pripovedujete.«

»Resnica gor, resnica dol! V moji hiši o meni ne boš govoril lažljivo in hujskal sosede name, da bi se me ogibali. Dosti je tega! Kar si sinoči počel, presega že vse meje, in mojega potrpljenja je konec«, razkorači se Mogočnjak.

»Laž ni moje orožje, oče Mogočnjak«, zavrne ga Škarjevec. »Ne vem, kdo vam je pravil, kar smo govorili sinoči, vendar dvomim, da bi bil povedal, kaj in kako smo govorili.«

»Vidiš ga, vidiš, šivankarja, utajil bo«, zahuduje se mati Mogočnjakova. »Škoda, da ni Mesosnela tukaj, da bi mu v obraz povedal.«

mejo in prav debelo plačajo. So pa tudi taki gospodarji, ki imajo naznanjeno pravo število svojih uslužbencev pri blagajni, a so premalo marni, da bi imena premenili. Res, da ti poslednji niso goljufi, kakor lahko z mirno vestjo prve imenujemo, a vsejedno radi svoje komoditete se lahko tako vjamejo, da bodo plačevali, se zraven jezili in kleli ubogo blagajno in vse tiste, ki so postavbo skovali; postava namreč določuje, da se morajo od strani načelnitva oni delojemalci, ki svojih delavcev v zgoraj označenem roku, t. je v treh dneh ne zglase, odnosno ne odglase pri blagajni, naznaniti nadzorovalni oblasti, in ta jih seveda mora v smislu postave kaznovati.

Pri tem je pa še nekaj drugega. Naj kdo oboli, ki je že dalje časa v delu, kakor tri dni, in gospodar ga ni še zglasil ali pa imena spremenil ni; povrniti mora blagajni vse stroške, katere je blagajna s svojim bolnim članom imela, in ti stroški lahko včasih veliko svoto znašajo. Samo ob sebi je pa tudi umevno, da mora gospodar za ves čas blagajni povrniti blagajniške prispevke, kolikor časa je bil nezglašen delojemalec pri njemu v službi.

Da se gori navedeno lažje razume, podamo neko priliko.

K nekemu krojaču, recimo mu Nace Kositar, vstopil je dne 2. januarja 1898 l. v delo krojaški pomočnik Janez Ovca z dnevno plačo 1 gld. Gospod Kositar si misli: a kaj, moj pomočnik je zdrav človek, ne bom ga nič zglasil pri bolniški blagajni. A glej ga Ovca, mraz je in pomočnik, ki je oženjen, se nevarno prehladi in oboli tako, da mora v bolnico 1. februarja, kjer ostane 4. tedne. Ovca je »brihten« krojač, ki so mu postave o bolniških podporah znane, in naroči svoji ženi, naj gre v bolniško blagajno, kjer ji bodo toliko časa, kolikor je on v bolnici, izplačevali polovico bolniščine, in žena gre in res, ker postava to določuje, ji blagajna navedeno podporo izplačuje. Po štirih tednih gre Ovca domov; in ker je še vedno bolan in za delo nezmožen, mu blagajna tudi nakaže zdravnik; on dobiva zdravilo in postavno bolniščino, ki znaša zanj na dan 60 kr. A žalibog, bolezen se vedno hujša tako, da Ovca po šestnajstih tednih umrje. Ženi bolniška blagajna izplača brez vsacega zadržka pogrebščino v znesku 20 gld.

Nace Kositar je že čisto pozabil na svojega umrlega Ovco; seveda veliko dela, veliko pomočnikov ima; Ovca je le malo časa

pri njem delal. Kar naenkrat dobi povabilo k magistratu, da bode zaslišan o neki zadevi okrajne bolniške blagajne. Točno pride na Nace k gospodu, ki ga kot zastopnik nadziralne oblasti zasliši in mu pove: Prijatelj, ti si se pregrešil proti § 67 zakona z dne 30. marca 1888, ker nisi pri bolniški blagajni zglasil svojega pomočnika Janeza Ovco, ki je bil pri tebi od 2. do zadnjega jan. 1898 l.; in ker ti priznaš, da ga res zglasil nisi — zakaj ga nisi zglasil, lahko poveš, a jaz se na to ne smem ozirati, ker bi ti moral za njega zglasitev skrbeti, — te jaz obsodim v smislu paragrafa 67 postave iz l. 1888, o zavarovanju delavcev za slučaj bolezni, na kazen 1 gld. s pristavkom, da moraš plačati blagajni zaostale blagajniške doneske v znesku 78 kr. in povrniti blagajni vse stroške, katere je ista imela s svojim umrlim članom, tvojim nezglašenim pomočnikom Ovco, in ti znašajo: vožnja Ovce v bolnico in nazaj 1 gld. 20 kr., oskrbni stroški v bolnici za vsak dan 80 kr. skupaj 22 gld. 40 kr., za časa oskrbovanja v bolnici Ovčevi ženi polovico bolniščine v dnevnom znesku 30 kr. skupaj 8 gld. 40 kr., Ovci 16 tednov izplačana bolniščina vsak dan 60 kr. za čas njegove bolezni doma znaša 67 gld. 20 kr. in nadalje še za zdravila svota 35 gld. 32 kr. Skupno bodeš tedaj plačal 136 gld. 30 kr. Proti tej obsodbi tudi lahko pri deželni vladi tekom 14 dni ugovarjaš. — Res, Kositar je rekuriral na vlado, na ministerstvo in na upravno sodišče, seveda je z rekurzom povsodi pogorel, samo upravnemu sodišču se je prvotno odmerjena kazen prenizka zdela in je isto od 1 na 10 gld. zvišalo. Ko je povsodi pogorel, prosil je še blagajniško načelnitvo, naj bi mu isto stroške znižalo ali odpustilo, toda z ozirom na jasno izraženo postavbo isto tega niti ni smelo storiti; kajti če bi to storilo, prekoračilo bi s tem svoj delokrog, ker imajo okrajne bolniške blagajne značaj javnih oblastij napram svojim članom in bi v tem slučaju sklep načelnitva morala nadzorovalna oblast razveljaviti. Ta slučaj pripetil se je nedavno, kakor ga mi navedemo, a ne pri nas na Slovenskem; kraj zamolčimo. Določba ta je sicer stroga, a nam se zdi, da je popolnoma umestna, ker ravno v varstvu za delavce delodajalcem strogost nič ne škoduje, ker žalibog imajo vsled vpliva liberalizma delavce itak za nekake stroje.

Pri odglaševanju tečejo prispevki toliko

časa, dokler delodajalec delojemalca praviloma ne odglasi. Napačna je misel nekaterih gospodarjev, da če se kak delavec bolnim zgasi, ga mora blagajna vsled tega odglasiti, ne, marveč gospodarjeva krivda je, če za po lenobi neodglašenega delavca preveč plača, in prav se mu godi, ker čisto dobro vedo vsi delodajalci, katere dolžnosti imajo napram bolniškim blagajnam, posebno starejši, a tudi mlajši lahko povprašajo; če pa ali hočejo goljufati ali pa so prekomodni, naj pa le v vseh slučajih plačajo!

Naša organizacija.

Družbinski večer »slov. kršč. socialne zveze«. V nedejo dne 1. t. m. zvečer se je trije občinstva v »Kat. Domu« »Zveza« je svojim članom priredila ob prosti vstopnini družbinski večer z bogatim, raznovrstnim vspešdom. V ime »Zveze« je pozdravil občinstvo č. g. Evgen Lampe. Veleodlično so sodelovali pevci tukajšnjega »Kat. društva rokodelskih pomočnikov« pod vodstvom slovenskega skladatelja g. Sachsa. Tako dovršenega petja že davno nismo čuli na odru »Katol. Doma«. Vsa čast in iskrena hvala g. pevovodji in pevcem za njihovo nemalo požrtvovalnost! Občinstvo jim je neprenehoma ploskalo in se kar ni moglo nashati divno prednašanih pesmij. Sosebno je ugajal prekrasno sestavljeni »Venec narodnih slovenskih pesmij«. Bučen smeh je izvalil g. Ložar s kupleti: »Mesto in vas«. G. Ložar ima temperament pravega igralca, njegova drastična komika mora razgreti tudi najbolj železne živce. Kuplete je moral ponavljati in prideti se »beračkovo pesem«, katero je moral tudi ponoviti. Nastopil je »Dramatični odsek« »Zveze« ter predstavljal burko »Štemphar mlajši«. Igrali so živahno. Gospodični Erzenovi ste se kakor po navadi najbolj odlikovali, g. Pirnat je bil zelo čestitljiv šolski voditelj, izboren v maski in igri, g. Mihajlovič je Štempharja dobro posnemal ter je z lahkoto vzdigoval najtežje uteži, sluga g. Habič je občinstvo ves čas vzdrževal pri najbolj volji, g. Nučič in Virens sta vrlo izpolnjevala igranje. Igro je vodil g. Trtnik, ki je res najbolj zaslužen, da se more »Zveza« ponašati z dobrim gledališčem. — Kakor smo čuli, pripravlja »dramatični odsek« izvirno dr. Krekovo igro: »Pravica se je izkazala«, potem burko »Morilci v Kravji dolini« in pa prekrasno »Miini pod zemljo, ali zadnji dnevi paganstva v Rimu«. Vsekakor najzabavnejšo točko večernega vspešdoma po predstavi so priredili pa gospodje Grobelnik, Andrej Bončar, Ložar, Koželj in Jelovšek. Pokazali so »koncertno kapelo«, ob katerih produkcijah se je razvila nepopisna zabava.

Škarjevec se zaničljivo zasmeje: »Ta pa ta! Zanesljivejšega bi ne dobili! Tajim nobene reči ne. Kar sem govoril, tudi obstanem, ker svojega prepričanja ne zatajim«.

»Ti govoriš, da sleparim ljudi, da jih odiram, da si po krivici kopičim imetje, da...«

»Jaz tega nisem govoril«, pravi Škarjevec odločno.

»Vidiš ga, vidiš šivankarja, kako taji«, hujuje se ona,

»Mesosnel si ni mogel sam izmisliti vsega«.

»Saj si tudi ni«, vtakne se Brbrè vmes.

»Kar jih je tam v tisti prekleti »zadregi«, nihče ne govori resnice«.

Škarjevec ga zaničljivo pogleda.

»Ali po sebi meriš hlače? O tebi pač še ni nihče trdil, da kdaj govoriš resnico«.

»Kaj? Ali nisem mož? — Kdo mi kaj more?«

»Mož? Haha! — Tacemu možu bi jaz pljunil v obraz, ako bi ne bil vsvarjen po božji podobi!«

»Vidiš ga, hudička! Taki le so vsi!«

»Vi, oče Mogočnjakov, kar dolžite mene

in zaradi česar se jezite, jaz nisem govoril. Mesosnel Vas je nalagal«.

»Ne verjemi mu!« vikne ona. »Sedaj ga pritisni, sedaj je ura!«

»Nisi dejal, da ljudi sleparim?«

»Ne!«

»Da jih odiram?«

»Ne; kar sem govoril, Vam tudi povem, ker vem, da sem govoril resnico. Začel je Mesosnel. Očital je možem, ki vodijo zadrugo, sleparstvo in namigaval tatvino. To je bilo skoraj vsem preveč. Prijeli smo ga trdno in po dolgem zvijanju je obstal, da ste to govorili vi, gospod Mogočnjak« ...

Potem nadaljuje:

»In jaz k temu nisem mogel molčati, ker mi ni pripuščala vest. Zavrnil sem ga pošteno in dejal, kar tudi sedaj pravim, da Vas kot moža naj bo sram, govoriti kaj tacega, kar ni res. Da je tako govorjenje o poštenih možeh, ki se žrtvujejo iz ljubezni do ljudstva, pregrešno in kaznjivo toliko bolj od Vas, ker Vam je Bog dal že vsega dosti in imate s

tem tudi večjo dolžnost, podpirati svoje revne sosede, ne pa zatirati jih!«

»Kaj pak! Zavali tem lenuhom na cesto, kar imaš! Vsak nepridiprav nam bo že očital naše premoženje! Vrzi ga ven!« vpije ona.

»In drugega nisi dejal?«

»Ho! Kaj pak! Sosedom sem izmival oči. Zmerjal sem jih, ker imajo premalo moštva, premalo časti v sebi in dostojanstva, ker puste vsakomur, da jih bije v obraz«.

Opominjal sem jih, naj se drže zadruga vselej in proti vsakomur, naj bo to Mesosnel ali Mogočnjak, za dobro ime zadruga«.

»Ti kača!«

»Recite mi rajši pes! Saj Vam naravnost kažem zobe!«

»Tepec! Pa v svojo škodo! Toliko časa sva bila že prijatelja in žal bi mi bilo, če bi se razdrli. Lej, Škarjevec, kar si slabega govoril o meni, rad pozabim, samo odselej me pusti v miru in — zadrugo pusti!«

»Haha! Ne bo nič!« (Dalje sledi.)

Vspored je zaključil znani »Zidožerec« iz Trsta, ki je z laterno magico predstavil dolgo vrsto slikovitih naravnih čudes in komičnih skupin. — Vsako sredo priredi »Zvezac« v društvenih prostorih predavanje.

Kat. izobraževalno društvo sv. Jožefa v Trzinu je priredilo v nedeljo dne 1. oktobra zopet enkrat lep, zabaven večer; namreč igro in petje. Zopet je pokazalo to društvo, da ne spi, marveč da krepko deluje. Pevci in pevke (cerkvene) so peli res lepo; zato pa gre posebno zahvala g. Pogachniku, ki jih je tako dobro izuril. Petju je sledila igra »Črevljari«, v treh dejanjih. Kaj pa naj o tej rečem!? Priznati moram, da se je igralo jako dobro; tudi občinstvu je igra jako ugajala. Sploh se opazuje, da se ljudstvo bolj zanima za šaljive, kakor pa za resne igre. Fr. Vidic, kot mojster Blaže, črevljari, je bil res mojster v svoji ulogi. Doktorja Lopnika je prav dobro pogodil Fr. Lautar. Miha Papov je bil dober sluga v bolnišnici, le jok njegov je bil premalo naraven. Tudi ostali: Pet. Perko (Stradež), J. Zupan (zidar Opeka) in Jož. Polc (Valentin) so dobro pogodili svoje vloge. Pet. Perko je bil včasih malo prehitel, n. pr.: rodbina mojega strežaja, kuharja, vratarja itd. in še nekod drugodi. Med temi besedami so vejice in kjer so vejice, se nekoliko počaka. V obče pa je bila igra prav dobra, kar je pričal obilen smeh. Upamo, da se ta igra ponovi! Bog obvari in krepi vrlo kat. društvo v Trzinu, da nam priredi še dosti takih veselih večerov, kot je bil ta!

Socijalne zadeve.

Zavarovanje za starost se bo naposled vendarle upeljalo na Angleškem. Parlamentarna komisija za to zavarovanje je te dni objavila svoje predloge, katere je sklenila. Večino je sestavil predsednik komisije, konservativni poslanec Chaplin, vsprejeti so bili z 9 proti 4 glasovom. Vzor tem predlogom je bilo zavarovanje na Danskem. Kakor tu ne bo angleškemu državljanu treba naravnost prispevati v starostni zaklad, pač pa bo lahko le dokazal, da je tega zavarovanja vreden in potreben. Kdor hoče uživati starostno rento, mora dokazati, da je 65 let star, da v zadnjih 20 letih ni bil nič kaznovan in da ni živel od ubožne podpore. Poleg tega mora dokazati, da se skrbno briga za blagor svoj in svoje rodbine in da ne zasluži več nego deset šilingov na teden. Te podatke napiše dotičnik v tiskan formular in ga odda hkrati z izjavo pod prisego. V vsakem okraju bo poseben urad, ki bo odločeval in presojal o zavarovanju. Urad za ubožne bo volil 6—12 članov, poleg tega pa bodo pošiljali svoje zastopnike vanj drugi uradi. Zavarovanje za starost se bo dajalo vedno le za tri leta; potem je treba zopet znova prositi. Renta je določena na 5—7 šilingov na teden; ravnala se bo po draginji po posameznih okrajih. Izplačeval je bode poštni urad. Stroške za zavarovanje bode nosila država in občina.

Razpuščena društva. Na severo-zapadnem Češkem, okoli Dubcova pri Mostu, je bilo po zadnji konferenci anarhistov razpuščenih trinajst društev, v katerih so se anarhisti zbirali. Pri nas vlada vedno, če ji kaj ni všeč, posega po to sredstvo, da razpušča in preganja. In vendar je to zlasti v tem slučaju nespametno.

Drobtine.

Zahvala škofa dr. Mahnič-a. Predsednik slov. kršč. socijalne zveze je prejel od škofa dr. Mahnič-a nastopno zahvalo: Čestitka, katero mi je poslal slavni odbor »Slov. kršč. soc. zveze« o priliki 25letnice mojega mašništva, me je zelo razveselila. Slavnemu odboru izrekam s tem najsrčnejšo zahvalo, da se me je tako ljubeznivo spomnil. Bog bla-

goslovi Vaš plemeniti trud ter pomozi od liberalizma zaslepljenemu, od kapitalizma tlačnemu krščanskemu ljudstvu do prave svobode, do boljše bodočnosti. Zrtvujte se še nadalje zato ubogo ljudstvo, katerega revščina je tudi našega Zveličarja globoko ganila. Tako boste vredni častnega imena krščanskih demokratov. Najiskrenije vdani Vaš + Anton, škof.

»Slovenčevega poročevalca« g. Štefeta je ljubljanski župan g. Ivan Hribar v seji 3. t. m. izključil od poročevalčeve mize. On ima pač čudne pojme o poročevalcih. Da je to zelo »liberalno«, mora biti vsakemu takoj jasno. Ko so letos v februarju kršč. socijalci na Dunaju izključili poročevalca »N. Fr. Presse«, je bil ves Izrael s »Slovenskim Nar.« vred po koncu, zabavljajoč svobodokrajci antisemitov. Izgovor, da ni dosledno natančno poročal, ne velja, pač pa gospode jezi, da si upa kedo njim nasprotno kritikovati njihovo delovanje. Gotovo pa ne more nihče nikogar siliti, da bi poročal v prilogo vladajoče stranke. Zato je pa iztiranje g. Štefeta iz mestne dvorane kot poročevalca neucenueno ter kaže jasno, kaj je liberalizem v praksi.

Premogovi kartel draži premog. Slezki lastniki premogovih jam so sklenili, da se poleg navadnega zvišanja cen premoga po zimi pomnože cene vseh vrst premoga za 40 vinarjev od tone; začelo se je s prvim sept. Pri tej priliki ga podraže i trgovci v svojo korist. Konsumenti bodo trpeli vse. Seveda — če vlada lahko podražuje sladkor, zakaj bi ne smeli premogovi baroni zvišati cen premoga?

Javna predavanja prireja odslej vsako sredo ob 8 uri zvečer »Slov. kršč. socij. zvezac« v »Katol. Domu«. Prihodnjo sredo bode predaval č. g. Eugen Lampe.

Delavsko gledališče. Slovenska krščanska socijalna zveza v Ljubljani bode v nedeljo dne 22. oktobra t. l. priredila v veliki dvorani »Katol. Doma« tri predstave. Igral bode »dramatični odsek« dr. Krekovo izvirno vesele igrano »Pravica se je izkazala« dalje glumo »Vedezevalka« in burko »Morileci v Kravji Dolini«. Blagajna se odpre ob 6. uri zvečer, začetek ob 7. uri. Cene prostorom: I. vrste 50 kr., II. vrste 40 kr., III. vrste 30 kr., IV. vrste 20 kr., sedeži na galeriji 40 kr., stojšča 10 kr. Sedeži se bodo prodajali od prihodnjega četrтка naprej v prodajalnici pri Štefetu (Brusu) pred škofijo. Zeleti je, da si slavno občinstvo pravočasno omisli sedeže, ker je zanimanje za prvo letošnjo predstavo »Delavskega gledališča« jako veliko.

Pozor! Konsumna društva in gospodarske zadruge opozarjamo na c. kr. naredbe, da se s 1. prosincem vpelje kronska veljava in da se ne bode smelo pod kaznijo več v knjigah računati z goldinarji.

Zavetnik kršč. socijalnih begunov »Slov. Narod« je prinesel objavo nekdanjega slov. kat. delavskega pevskega društva »Zvon«, da je isto prestopilo v liberalni tabor in črtalo naslov »katoliško«. »Narod« daje duška svojemu pristranemu veselju nad tem dejstvom s tem, da imenuje te ljudi najinteligentnejše med delavci. Pred nekaj časa imenoval je »Narod« to društvo »neko zakonito društvo«, sedaj je, kakor se vidi, naenkrat postalo »društvo inteligence delavcev«. »Narod« pravi tudi, da je ta izstop dokaz izkoriščanja pri »klerikalcih«. Mi tu samo vprašamo, kedo izmed osmih članov, ki so se izneverili, je bil izkoriščen? Povedo naj, komu se je kedaj kratila svoboda. Ako jih pa »Zveza« ni mogla rabiti za petje, krivi so sami, ker jim je bil ljubši »vrček«, kot petje, in zato niso bili za javne nastope sposobni. Predsednik tega društva, Jeraj, ki je glavni povzročitelj izneverjenju, je še meseca avgusta, ko se je odpovedal predsedništvu, dejal, da »Zvon« preneha in da naj slov. kat. delavsko društvo pazi nato, da dobi še kaj inventara (mož se je menda bal, da inventar zgine). Sploh je ta mož popolni šviga švaga, ki je v teku poldruzega leta spremenil trikrat svoje prepričanje. Bil je vže prej enkrat kršč. socijalec, potem je postal liberalac, iz liberalca se je prelevil v soc. demokrata, od tod se je prijelokal nazaj v kršč. soc. tabor in sedaj je zopet srečno prijadral v naročje Tavčar-Ma-

lovrhovega liberalizma. Koliko je zgubila kršč. soc. organizacija s takim značajem, vidi lahko vsak sam. Ljudje pa, ki se dajo zapejljati temu, kakor se vidi splošnemu značaju, ne morejo biti dosti boljši. S takimi ljudmi kršč. soc. nismo zgubili nič, nasprotno pa je dobro, da se odpravijo iz organizacije elementi, ki samo škodujejo in iščejo samih sebe.

Petdesetletnico praznoval je 1. t. m. gosp. Alb. Samassa. Tričetrta deseto uro se je zbralo osebje tvrčke v palači jubilanta, od koder so skupno, na čelu g. Samassa z družino, odkorakali v cerkev sv. Florijana. Božjo službo je opravil preč. g. kan. Rozman. V cerkvenem govoru je omenjal razvoja tovarne in delavnosti gospoda jubilanta, s katero si je pridobil svetovnoznano ime, ter govoril o razmerju med njim in med delavci. Vse to ima se pa g. jubilar zahvaliti božji previdnosti. Osebo, osobito delavce, opozarja g. govornik na složno delovanje s svojim gospodarjem in sv. katoliško cerkvijo. Vidno ginjeno je bilo vse po tem govoru. Po sveti maši odkorakali so v krasno ozaljšano »Zvonarno«. Pred kipom svojega očeta g. Antona Samassa nastopi gospod jubilar ter v daljšem govoru riše delavcem razvoj tovarne. L. 1849. nastopil je v tovarni svojega očeta kot praktikant, delalo se je z osmerimi delavci, danes jih je nad sto in petdeset strojev; omenja tudi spopolnitve vlivanja zvonov, kar je tovarno na tako visoko stopinjo spravilo; v dokaz zato je bila tvrčka na večjih svetovnih razstavah odlikovana. Gospod govornik hvali zvestobo svojih delavcev, na katere je ponosen. Spominja se tudi, da ima med svojim osebjem dva gospoda, katera tudi danes praznujeta 25letnico, odkar delujeta v tovarni, to sta gg. knjigovodja L. Friedrich in inženir Čermak. Konečno se poslovi od svojih delavcev, naglašujoč, da sedaj izroči tovarno g. Maksu Samassi, in priporoča solidarnost in zvestobo delavcev napram novemu gospodarju; v spomin bode pa med delavce razdelil darila. V imenu delavcev častita jubilarntu najstarejši delavec gosp. Strel, kateri že 46 let v tovarni služi. G. knjigovodja Friedrich zahvali se v imenu celega osebja za prejeta darila, katera so vse presenetila. Ob 12. uri so imeli delavci skupno kosilo pri »Virantu«, kamor je tudi gosp. jubilar došel. Zabavalo in razgovarjalo se je živahno. Gotovo ostane ta dan Samassovim delavcem v trajnem spominu.

Pevske skušnje so v »Slovenski krščansko-socijalni zvezi« vsak torek in petek zvečer in v nedeljo popoldne. Pevci se sprejemajo v društveni čitalnici vsak ponedeljek od 7. do 8. ure zvečer.

Sveta maša bode 22. oktobra ob 8 uri zjutraj na Rožniku. — Odbor »Katol. delavskega društva«.

Domžale. »Krščansko delavsko podporno društvo« v Domžalah je pristopilo h »Slovenski krščansko-socijalni zvezi«.

Hrvatsko delavstvo se je v ogromni večini obrnilo od dr. Franka, kateremu je doslej podpora delavcev tvorila velik del njegovega političnega življenja. Osnovali so samostojno stranko na popolnoma krščanski podlagi ter bodo izdajali v Zagrebu svoj list. »Hrvatski radnički glas« bode prenehal izhajati v Sisku, ter se bode združil z novim listom v Zagrebu. Ta korak hrvatskega delavstva je velevažen. Vidi se, da se pričinja tudi na Hrvatskem jasni. Kakor čujemo, bo sotrudnik novemu delavskemu listu v Zagrebu tudi dr. Krek.

Žid Hilsner, ki je umoril Anežko Hružovo v Polni, je bil tudi socijalni demokrat.

Avstrijska tiskovna svoboda. Dunajski uradni list prinaša, odkar se je upeljal sladkorni davek, vsaki dan naj najmanj po deset konfiskacijskih poročil. Dne 24. avgusta jih je bilo sturindvajset.

Cesarski manevri so končani. Davkoplačevalci so za par lepih goldinarčkov lažji.

V pokrajinah, kjer deluje »Severočeská národní jednota«, prebiva 1.680.000 ali 50% Čehov in 1.671.425 ali 49,9% Nemcev; kjer deluje »Jednota pošumavská« 1.484.000 ali 75% Čehov in 440.000 ali 25% Nemcev.

Socijalno - demokratični shod v „Mestnem domu.“ V nedeljo so po milosti župana Hribarja ljubljanski socijalisti zborovali v dvorani „Mestnega doma“. Ta okolnost jim je privabila tudi dokaj poslušalcev radovednežev. Shod je otvoril »sodrug« Železnikar s svojo znano slovenščino z željo, »da bi se na ena viža potolazil«. Kristan bi bil po naznanjenem vsporedu moral govoriti o strankarskem shodu v Brnu, a je večinoma jahal visokopolitičnega konja. Rekel je, da je opozicija, revolucija, življenje soc. demokratov. Posebno čudno se je zdelo poslušalcem, ko je govornik zatrjeval, da se je pričel brnski shod vsled Thunovega padca ob nejasnem političnem položaju, ker si niso mogli tolmačiti, kdo jasni socijalistom položaj. Nato je povedal, da imajo soc. dem. mej drugina 144 000 čeških in 406 000 drugih slovanskih časpisov. Omenil je mimogrede interpelacije na strankarskem shodu na blagajnika soc. demokracije, dr. Ellenbogena, kam pridejo letni dohodki stranke, ki znašajo ogromne svote. Kristan je kratko dejal, da je one podatke interpelant vzel iz nekega lista, ki je lažnjiv, in vsi navzočni sodrugi so bili z njim jednega mnenja, da sedanja kontrola in sestava računa ne potrebuje nobenih pojasnil. Židu Ellenbogenu se mora verjeti! O delovanju soc. demokratiških poslancev je dejal, da so sosebno l. 1897. pokazali mnogo »dela« v parlamentu in izven parlamenta. Socijalni demokratje so s svojim nastopom nasproti Badenju pokazali, da so res revolucionarna stranka. Tiste, ki soc. demokratom očitajo zvezo z nemškimi življi, je Kristan nazval tepce in zlobneže. Kaj so torej se-le tisti socijalni demokratje, ki pri pouličnih kravalih za velenemstvo stojé v nemških vrstah? Dotaknil se je boja za jezikovne neredbe, ni pa pojasnil čudnega dejstva, da sedaj, bo vlada grozi z odpravo jezikovnih naredb, socijalna demokracija nikakor tako glasno ne kliče po pravici, nego je klicala po odpravi jezikovnih naredb, za kar se je celo v parlamentu tepla in v Gradcu prelivala kri. Visoki politik Kristan je celo v tem trenutku priporočal ločitev slovenskih poslancev od Čehov, od katerih baje se niso ničesar dosegli. Vse mu bode rešila narodnostna resolucija na soc. demokratičnem shodu v Brnu. V ta raj morajo se zamakniti slovanski narodi in čakati, da jih ugonobé Nemci in Lahi. In kak bi bil ta raj? Nikake posesti ne priznavamo kot domovino, narod nima pravnih opraviti z zemljiščem, s kosom zemlje. Ker smo po socijalno demokratskem načelu le produkt razmer, ni čuda, da produkt Kristan ni mogel pojasniti niti tega, kak bode občevalni jezik v bodočem narodnostnem raju. Nemščine si ni upal priporočati. Dejal je, da bode to že birokracija uredila. Adlerjevi hlapci govoré za splošno, direktno volilno pravico, v svoje strankarsko vodstvo je pa ne upeljejo. Da so to nekateri zahtevali, a dobili le pod nos, tega Kristan svojim vernim včeraj ni povedal. Obregnil se je ob samoslovenske ulične napise in dejal, da narodni naprednjaki niso nikdar znali premisliti, kaj bi se za narod dalo materijelnega narediti. Dotaknil se je tudi konsumnih društev na Kranjskem. Ta društva so samo ustanove jedne stranke, torej za nič. Tako bi bilo tudi socijalno-demokratiško društvo v Idriji za nič. Nastopil je potem stavec Jean, ki je izročil simpatije tiskarjev Železnikarju in drugim sodrugom. Zdi se nam, da bi tiskarji tudi brez te izjave lahko izhajali. Ze mej Kristanovim govorom se je praznita dvorana, kar jih je še ostalo do zaključka, niso konečno vedeli, zakaj bi izražali zaupanje strankarskemu shodu v Brnu. Morali so jih večkrat pozvati, da so vzdignili posamezniki roke. Potem je bil zunaj običajni »ofer«. Tak je bil ta shod. V »Mestnem domu« se bode torej psovalo na vse, kar ni za socijalnimi demokrati, celo na županove samoslovenske ulične napise, za kar jim bo gotovo hvaležen.

Delavci in gledališke predstave. Na predlog delavske organizacije je pozval mestni svet v Bernu mestno zastopstvo, naj ukaže družbi novega mestnega gledališča, naj v gledališki sezoni vsakih 14 dni priredi eno klasično predstavo za enotno ceno 50 ct. — »Soz.

Praxis« poroča, da je mestni svet v Mannheimu v soglasju s svojo gledališko intendantco sklenil napravljati v sedanjí gledališki sezoni ljudske predstave za enotno ceno 20 vinarjev. Vršile se bode te predstave ob sobotah ob 8 zvečer. Za začetek letos prirede štiri po zimi. Mislijo pa predstavljati samo klasične stvari. Prostori se bodo oddajali na ta način, da se bodo polagale vstopnice v raznih kuvertih v skrinjico, iz katere jim bodo potem potegnili toliko, kolikor se jih je plačalo. V Pragi je tako akcijo začelo narodno - socijalno delavstvo. Isto zahteva od vodstva »Narodnega divadla« po jedno predstavo na mesec. Porok pa je, da bode hiša vedno popolno razprodana, in naprej plačane vse vstopnice; zahteva pe polovično ceno in začetek ob 8 zvečer. To se je dovolilo; zaradi cen so si pa še navskriž.

Socijalno komisijo je izvolil izmed sebe občinski zastop v Nusliih pri Pragi dne 7. septembra. Povod temu je dala tamošnja organizacija stranke narodnih socijalistov, ki je v ta namen sklicala več shodov, na katerih se je razpravljalo o izvrševanju socijalne komunalne politike. Trem pooblaščenem občine bodo pridani še trije mesed delavcev. Zlasti na zimo, ko bo pritislila revščina in brezposelnost, bode imela ta komisija dovolj dela.

Čitajte pridno! V čitalnici »Slovenske kršč. soc. zveze« (»Katol. Dom.«) so na razpolago naslednji časopisi: »Slovenec, Slovenski List, Glasnik, Edinost, Gorica, Primorski List, Soča, Naša Sloga, Mir, Domovina, Domoljub, Slovenski Gospodar, Delavski prijatelj, Brivec, Novi List, Amerikanski Slovenec, Onzor, Hrvatska Domovina, Hrvatski radnički glas, Karlovački glasnik, Slovenska zadruga Süddeutsche Post, Der Süden, Deutsches Volksblatt, Wiener Abendpost, Grazer Tagblatt.« Čitalnica je odprta od 7 do 9 ure zvečer. Čitalnica je odprta vsem krščansko-socijalnim somiseljnikom. Naj bi slovenski delavci ljubljanski pridno zahajali v pošteno družbo, katero vedno dobe v »Zvezini« čitalnici in naj bi se sedaj ob dolgih zimskih večerih sosebno pogosto posluževali knjiznice, ki se vedno lepo množi.

Ljubeznivost dunajskih nemških zdravnikov napram Čehom. V reviji »Rozhledy« je bil pred kratkim spomina vreden članek. Dr. Jirásek pripoveduje v njem grozno in pošastno resnico, da iz dunajske najdenišnice pošiljajo na Češko otroke, ki imajo nalezljive bolezni, katere se potem razširjajo med zdravim pogorskim češkim ljudstvom. Dasi se dr. Jirásek ne peča z zdravljenjem takih bolnikov, vendar je praviloma pri teh otrokih dognal, da so sifitični. Navaja potem v članku nekoliko slučajev, ko so matere, ki so vzele iz dunajske najdenišnice k sebi otroke v oskrb, same nalezle bolezen in je grozna bolezen uničila celo rodbino. — Dr. Jirásek pravi, da ne bi rad verjel, da delajo to dunajski zdravniki iz narodnostnega sovraštva, ker ga je strah pripisovati jim tako goveje surovost, hkrati pa proglašja, da je zdravnikom moralo biti znano, kaksae otroke dajo materam.

S kom drži vlada? Vsem našim gospodarskim društvom, ki so svojim udom točili vino, se je točenje razven v zaprtih steklenicah prepovedalo. Nekatera društva, ki potrebujejo to pravico, so prosila za koncesijo. Občinski odbori so se v več krajih izrekli, za to, da se jim podeli. Gosposka je pa povsod prebaje za koncesijo odbila. Znanih nam je več zadrug, kjer je ceno in dobro vino izpodrinilo žganje. Red je bil v pivnicah povsod vzoren: med božjo službo in po noči se ni nikjer točilo, pijancem se ni dajala pijača. Vse se je storilo, kar je bilo v korist pravosti in zdravju. Liberalci, ki štejejo na Kranjskem komaj 5 % prebivalstva, so jeli rjuti in lagati in — gosposka gre z njimi. Na tak način se ne povzdiguje zaupanje v pravičnost in nepristranost iz ljudskih žepov plačanih uradnikov.

Roparska vlada. Župnik Seb. Biaggio je dné 18. julija lanskega leta s prižnice priporočal ljudem, naj dajejo prispevke v nabilnik pred podobo sv. Antona, če bi se jih tudi hotela polastiti roparska vlada. Ti

doneski so namenjeni samo za reveže in z njimi se je že mnogo dobrega storilo. — Župnika so tožili; celo leto se je vlekla pravda in nedavno je bila porotna obravnava proti njemu. Priznal je, kar je rekel in se samo opravičeval, da je bil razburjen; ravno pred pridigo je namreč dobil poziv, naj plača davek od milodarov sv. Antona. — Porotniki so ga oprostili. »Roparska vlada« sedi torej na glavi laške gospode.

Kršč. - soc. delavskim društvom v Avstriji

Izvrševalni odbor krščansko-socijalnega delavstva v Avstrije sklenil prirediti III. strankarski shod dné 3. decembra t. l. na Dunaju.

Dnevni red:

- 1.) Volitev predsedstva.
- 2.) Sprejem poslovnega reda.
- 3.) Poročilo izvrševalnega odbora.
- 4.) Poročilo o predlogih II. strankarskega shoda.
- 5.) Predlogi.
- 6.) Volitev izvrševalnega odbora.

Prosimo tem potom vsa krščansko - socijalna delavska društva v Avstriji, da nam skoro blagovolijo poslati pojasnila o številu svojih udov, svojih podružnic i. t. d. Opozarjamo ob enem, da se morajo predlogi, katere se namerava predlagati na strankarskem shodu, doposlati nam vsaj do 1. novembra t. l. Vse dopise vsprejema po naročilu izvrševalnega odbora krščansko-socijalnega delavstva v Avstriji

Albert Rosenkranz,
t. č. tajnik.

Dunaj, III./ Dietrichgasse 19.

Izurjenega krojaškega pomočnika

nad 20 let starega, ki je soliden in točen delavec, sprejme takoj v trajno delo Jakob Mikolič, krojaški mojster v Novem mestu.

Mladenič,

20 let star, ki je dovršil V. gimnazijski razred, popolnoma zmožen slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, želi vstopiti v kako pisarno kot začetnik. Plača primerna. Poudbe pod A. P. na naslov »Glasnika«.

Podpisani usojam si slavnemu p. n. občinstvu, zlasti gospodom trgovcem uljudno naznaniti, da sem otvoril v Ljubljani

zavod za snaženje stanovanj in oken.

Prevzemam v snaženje izločena in sobna okna ter likanje sob. Tudi cele nove stavbe prevzemam v temeljito očiščenje, istotako tudi javne zavode in urade.

Cestita naročila prejemlje iz prijaznosti Jožef Maček, prodajalnica tobaka, Mestni trg št. 6.

V obilni obisk se priporoča

Peter Matelič,
Martinova cesta št. 81.

KATHREINER-
Kneippova
sladna kava.



Staro modico, še menil!

Ze ista sem izpricano izvrstna priprava k boba kavi. Pri živčnih, ercnih, želodčnih boleznih, pri pomanjkanju krvi etc. zdravniško priporočena. — Najprijetnejša kava pijača v stotisočih redovinah.